

**УДК 634.75:631.5.526.3(477.41)**

**<sup>1</sup>Леус В. В., <sup>2</sup>Шубенко Л. А., кандидати с.-г. наук, доценти**

**<sup>1</sup>Шишков О. Л., здобувач вищої освіти\***

**<sup>1</sup>Державний біотехнологічний університет**

**<sup>2</sup>Білоцерківський національний аграрний університет**

**e-mail: [vitaliyleus79@gmail.com](mailto:vitaliyleus79@gmail.com), [Lidd@i.ua](mailto:Lidd@i.ua)**

## **ТЕРМІНИ ПРОХОДЖЕННЯ ФЕНОЛОГІЧНИХ ФАЗ СУНИЦІ САДОВОЇ В УМОВАХ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТУ**

Ягідництво в Україні є важливою складовою аграрного сектору, що демонструє стабільне зростання та розвиток. До війни галузь розвивалася стабільно, зокрема, вирощування суниці садової займало провідні позиції. Площа насаджень даної культури постійно збільшувалася, а значна частина врожаю спрямовувалася на експорт.

Однак, воєнні дії внесли значні корективи у розвиток ягідництва. Незважаючи на ці виклики, ягідництво в Україні залишається перспективним напрямком. Слід зазначити, що до подій 2022 року розвиток був досить стабільним і серед всіх ягід саме полуниця садова займала лідируючу позицію в цьому сегменті, як улюблена ягода мільйонів дітей та дорослих.

Одним з основних і надважливих факторів комерційно успішного вирощування не лише цієї, а й будь-якої іншої ягоди є правильний підбір сортів. Безперечно такі ознаки сорту як смак, аромат, зовнішній вигляд, розмір, структура м'якоті є вирішальними при виборі товару покупцями. Дуже важливе значення при виборі сорту має лежкість, урожайність, стійкість до хвороб та умов навколишнього середовища [3, 4]. Всі ці показники впливають на економічну ефективність господарств, які вирощують суницю. Підібравши сорти суниці садової за термінами проходження фенологічних фаз можливо створити конвеєр надходження свіжої продукції на ринок [1, 5]. Отже, підбір сортів суниці для надходження свіжої продукції на ринок є досить актуальним питанням.

Метою досліджень було проаналізувати терміни проходження основних фенологічних фаз розвитку сортів суниці садової у ґрунтово-кліматичних умовах Київської області.

Об'єктами досліджень були сорти суниці садової Полка, Брілла, Доміно, Альбіон, Аріанна.

Дослід закладено у чотирьохкратній повторності у приватному господарстві м. Бориспіль Київської області. Обліки і спостереження проводили за загальноприйнятою методикою на 10 рослинах кожної повторності. Закладання дослідів та основні обліки і спостереження виконували згідно методики Марковського В. С. та Завгороднього І. В. "Методика проведення агрономічних дослідів з ягідними культурами" [2].

---

\*Науковий керівник – Леус В. В., канд. с.-г. наук, доцент

Під час досліджень проводили фенологічні спостереження та відзначали наступні фази розвитку:

- Висування квітконосів – квітконоси видовжуються, бутони піднімаються з пазух листків, але ще з'єднані разом.

- Цвітіння – початок розкривання бутонів (до 3-5 % квіток), квітує 5- 10 % рослин. Ця фаза розпочинається на 20-30-й день після початку росту листків, триває 20-35 днів.

- Закінчення цвітіння – відцвіло близько 90 % квіток, у 75 % їх загальної кількості осипалися пелюстки, інші зав'язалися або побуріли

- Утворення зав'язі – поява перших стиглих ягід. Вони мають свій колір, смак, аромат, характерні для кожного сорту. Ця фаза триває 25-30 днів.

Під час свого росту та розвитку рослини суниці садової проходять певні фенологічні фази: висунення квітконосів, цвітіння, закінчення цвітіння та утворення зав'язі. У 2024 році проходження фенологічних фаз залежало від досліджуваного сорту. Так, сорт Брілла найраніше сформував квітконоси по відношенню до інших сортів. Різниця склала 8 днів порівняно з сортами Доміно, Полка, Альбїон та майже у три тижні порівняно з сортом Аріанна.

Початок цвітіння також було відмічено у різні строки залежно від сорту. Найраніше дана фаза розпочалась у рослин сорту Брілла – 20.05. На 5 днів пізніше зацвіли рослини сорту Доміно. Фаза цвітіння у сортів Полка та Альбїон розпочалась 28.05. Найпізніше цвітіння було відмічено у сорту Аріанна – 3.06.

В результаті досліджень встановлено, що найдовший період цвітіння мали рослини сорту Альбїон – 16 днів, а найменший сорти Доміно та Аріанна протягом 13 днів.

Таблиця 1. Строки проходження фенофаз суниці садової залежно від сорту

| Сорт             | Поява квітконосів | Цвітіння |        |            | Утворення зав'язі | Початок дозрівання ягід | Початок збору врожаю |
|------------------|-------------------|----------|--------|------------|-------------------|-------------------------|----------------------|
|                  |                   | початок  | кінець | тривалість |                   |                         |                      |
| Полка (контроль) | 19.05             | 28.05    | 10.06  | 15         | 8.06              | 18.06                   | 20.06                |
| Брілла           | 12.05             | 20.05    | 2.06   | 14         | 30.05             | 10.06                   | 15.06                |
| Доміно           | 20.05             | 25.05    | 6.06   | 13         | 4.06              | 15.06                   | 19.06                |
| Альбїон          | 20.05             | 28.05    | 11.06  | 16         | 8.06              | 17.06                   | 20.06                |
| Аріанна          | 3.06              | 7.06     | 20.06  | 13         | 17.06             | 1.07                    | 5.07                 |

Фенологічні спостереження допомагають визначити особливості росту та розвитку сортів суниці. Перші зав'язі на кущах суниці садової утворив сорт Брілла 30.05. Дещо пізніше дана фаза зафіксована на рослинах сорту Доміно. Найпізніше проходження аналізованої фази спостерігали для сорту Аріанна – 17.06. Початок дозрівання ягід також визначався сортом суниці. Найпершими дозріли ягоди сорту Брілла, а найпізніше сорту Аріанна. Різниця між цими сортами становила 21 день.

Аналізуючи початок збору врожаю нами встановлено, що першими збирали ягоди сорту Брілла 15.06, що було на 25 день після початку цвітіння. Ягоди сортів Доміно, Полка та Альбіон почали збирати майже одночасно 19-20.06, що на 5 днів пізніше сорту Брілла. Найпізніше початок збору врожаю проводили на рослинах сорту Аріанна – 5.07, що на три тижні пізніше сорту Брілла. Таким чином, при завершенні плодоношення сорту Брілла розпочалось плодоношення сорту Аріанна.

Отже, терміни проходження основних фенологічних фаз розвитку суниці садової в 2024 році в умовах Київської області залежали переважно від сорту. Найбільш ранній термін проходження фенологічних фаз зафіксовано для сорту суниці садової Брілла, а найбільш пізній – Аріанни. Використовуючи досліджувальні сорти можна створити конвеєр надходження ягоди суниці садової починаючи збір урожаю з 15.06 і закінчуючи 24.07.

### **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Буцик Р. М. Продуктивність суниці залежно від мульчування ґрунту різними матеріалами. Автохтонні та інтродуковані рослини. Збірник наукових праць національного дендрологічного парку «Софіївка» НАН України. Умань, 2015. Вип. 9. С. 47–52.
2. Марковський В. С., Завгородній І. В. Методика проведення агрономічних дослідів з ягідними культурами. Київ, ІС УААН, 1993. С. 13–17. 8
3. Порадник із плодовництва, овочівництва та тваринництва для сільських господарів українців: навчальний посібник / І.Д. Примак, Н.М. Присяжнюк, Л.А. Шубенко, С.М. Кубрак, Н.М. Федорук, А.В. Горчанок, В.В. Леус, Я.О. Муленок, І.І. Поротікова. Вінниця: «ТВОРИ», 2024. 416 с.
4. Шубенко Л.А., Леус В.В. Адаптивність інтродукованих сортів ожини до умов центрального Лісостепу України. *IV наукова міжнародна конференція "Інновації та науковий потенціал світу" 24.05.2024 р. Запоріжжя. 2024.* С. 127-129
5. Шитіков, Р. М., Назаренко, М. М. Формування врожайності в сортів суниці в підзоні Північного степу. *Аграрні інновації, 2023. №19.* С 201-205

**УДК 582.663:[577.212.3+631.671.3]**

**Лиманська С. В.**, канд. біол. наук, доцент  
**Рибка О. С.**, здобувачка вищої освіти  
*Державний біотехнологічний університет*  
e-mail: [svetlanalymanska@gmail.com](mailto:svetlanalymanska@gmail.com)

### **БІОІНФОРМАЦІЙНИЙ ПОШУК ГЕНІВ-КАНДИДАТІВ, ЯКІ КОНТРОЛЮЮТЬ ОЗНАКИ АДАПТИВНОСТІ У АМАРАНТУ**

Дослідження адаптивних властивостей рослин завжди було одним з ключових напрямів у рослинництві і зокрема селекційній практиці сільськогосподарських культур. Сьогодні в умовах зростання антропогенного впливу і змін клімату в усьому світі актуальним є вивчення генетики